

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

II. An Deum esse, sit per se notum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

7 Ex quibus nunc facilius est, communem, & ab omnibus receptam Dei notionem statuere. Etenim S. Thomas hic q. 2. art. 1. ad 2. post S. Anselmum in prolog. cap. 2. ait: Dei nomine significari id, quo maius cogitari non potest. Et q. 13. art. 8. in corp. iuxta ea, quæ hæc ex patribus retulim⁹, ait: *Nomen Dei, est nomen operationis, quantum ad id, à quo imponitur, significandum. Imponitur enim hoc nomen ab uniuersali rerum providentia. Omnes enim loquentes de Deo, hoc intendunt nominare Deum, quod habet providentiam uniuersalem de rebus.* Id quod S. Thomas ibidem etiam mox confirmat auctoritate S. Dionysij, qui cap. 2. de diuin. nomin. ait: *Deitatem esse, quæ omnia videt, providentia & bonitate perfecta.* Et ibidem resp. ad 2. ait: *Impositum est nomen Dei ad aliquid significandum, supra omnia existens, quod est principium omnium, & remotum ab omnibus.* Similia habent idem S. Thomas lib. 1. contra gent. cap. 11. & S. Anselmus in profolog. cap. 2. 3. & 4.

8 Nec multo aliter S. Augustin⁹ lib. 1. de doctr. Christ. cap. 6. omnes, inquit, *latina lingua socios. cum aures sensus iste (uocabuli Deus) tetigerit, mouet ad cogitandum excellentissimam quandam immortalemque naturam.* Et ibidem cap. 7. *Deus*, inquit, *ita cogitatur, ut aliquid, quo nihil melius sit atque sublimius, illa cogitatio conetur attingere.* Et infra: *Omnes, inquit, pro excellentia DEI certatim dimicant, nec quisquam inueniri potest, qui hoc Deum credat esse, quo melius aliquid est. Itaque hoc omnes Deum consentiunt esse, quod cæteris rebus omnibus anteponunt.* Similia habet S. Augustinus lib. 7. Confessionum.

Ex quibus proinde rectè hæc comūnis, & recepta notio uocabuli *Deus* constituitur, significare id, quo maius, aut melius cogitari non potest; siue aliquid super omnia existens, & præstantius omnibus; siue excellentissimam omnium, immortalémque naturam; siue id, quod est principium omnium, & habet prouidentiam generalem de omnibus: quanquam in hæc notione non omnes, etiam qui Deum admittunt, conueniant; cum circa prouidentiam diuinam, rerumque productionem, multi etiam Philosophi, & huius mundi sapientes grauitè hallucinati sint, ut suo loco dicitur.

Eius generis est etiam illa definitio, siue descriptio Dei, quam ex Cicerone lib. 1. Tuscul. qq. refert S. Augustinus lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 20. ubi ait: *Deum cære uolens, sicut poterat, definire Cicero, tantus auctor ipsorum: Mens quadam, inquit, est soluta, & libera, secreta ab omni concretionè mortali, omnia sentiens & mouens, ipsaque prædita motu sempiterno.* Atque hæc do. quid nominis.

DVBIVM II.

An Deum esse, sit per se notum?

S. Thom. 1. p. q. 2. a. 1.

1 **S**upposita notione nominis, antequam ad existentiam Dei comprobendam perueniatur,

expedienda prius est illa dubitatio, an hæc propositio, *Deum esse*, sit per se nota: nam, si vndequeque per se nota esset, frustra in eius probatione tempus & opera infunderetur. Sunt autem hæc de retres Doctorum sententiæ. Prima est eorum, qui sentiunt, eam propositionem esse per se notam, non tantum secundum se, sed etiam nobis, siue secundum nos; & loquuntur de nobis Viatoribus; de beatis enim, qui sunt in cælis, non est quæstio. Ita videntur sentire Albertus in summa Tract. 3. q. 57. Bonauentura in 1. d. 8. art. 1. quæst. 2. Ægidius in 1. d. 3. q. 2. Argentina dist. 3. q. 1. art. 3. Abulensis in cap. 5. Exod. q. 2. Lyranus in cit. cap. 5. Exod. & ex recentioribus expressè Michael de Palatio q. 5. prolog. ubi ait: *Ideo rectius senserunt, qui Deum esse, non solum per se dixerunt notum, quin & quoad nos. Est quippe nobis hoc inditum à natura, diuinitatis scilicet cognitio.* Et citat pro eadem sententia Damascenum lib. 1. fid. Orthod. cap. 1. Ciceronem lib. 1. de natura Deor. & Platonem de legibus lib. 10. qui volunt, inquit, diuinitatis notionem in nobis esse, ante omnem rationem & prolepsin, ut verbo Ciceronis utar, ex Democriti sententia.

Fauent eidem sententiæ Anselm⁹ in profolog. cap. 2. Altifiodorensis lib. 1. sum. cap. 1. Alensis 1. p. q. 3. m. 2. & 3. dum docent, non posse concipi Deum non esse, si quis cogitet rem, quæ significetur nomine Deus, & non uocem tantum. Fauet etiam Aureolus in 1. d. 2. part. 2. q. 1. a. 6. ubi docet, hanc propositionem, *Deus est*, non esse quidem per se notam ex terminis, esse tamen per se notam ex quodam imperceptibili syllogismo; ita ut sit hæc communis animi conceptio: qui (art. 5.) etiam rejicit illam distinctionem inter propositionem per se notam, secundum se, & secundum nos.

2 Secunda sententia est, huic è diametro opposita, eorum qui simpliciter & absolute negant, eam propositionem, (*Deus est*) esse per se notam, siue secundum se, siue secundum nos, Putant enim, fieri non posse. ut aliqua propositio sit per se nota in se, siue secundum se, quæ non sit etiam per se nota nobis. Ita expressè docent Henricus Gandauensis in summa art. 3. q. 2. Scotus in 1. dist. 2. quæst. 2. Ockam in 1. dist. 3. q. 3. Gabriel ibidem q. 4. Gregorius Ariminensis in 1. dist. 2. quæst. 1. art. 2.

3 Tertia sententia, inter duas extremas media, est, quæ distinguens inter propositionem, per se notam secundum se, & per se notam nobis, siue secundum nos, docet, propositionem illam, *Deus est*, esse quidem per se notam secundum se, sed non nobis, siue secundum nos. Ita docet S. Thomas hic 1. p. q. 2. a. 1. ubi ait: *Dico ergo, quod hæc propositio, *Deus est*, quantum in se est, per se nota est, quia prædicatū idē est cum subiecto: Deus enim est suum esse. Sed quia nos non scimus de Deo, quid est, non est nobis per se nota; sed indiget demonstrari per ea, quæ sunt magis nota quoad nos, & minus nota quoad naturam.* Ita S. Thomas. Eandem doctrinam habent, & sequuntur Richardus 1. dist. 3. a. 1. q. 2. Heruæus ead. d. 3. q. 2. Durand⁹ d. 3. q. 3. Capreol⁹ d. 2. q. 2. a. 2. Ferrarientis 1. cont. gent. cap. 10. & 11. Gregorius de Valentia hic q. 2. p. 1. Ludouicus

Molina

Molina art. 2. Franciscus Suarez tom. 2. Metaph. d. 29. sect. 3. Gabriel Vasquez hic. disp. 19. item. Caietanus, Bannes, & omnes Thomistæ hic eit. quæst. 2. ar. 1.

4 Fundantur autem omnes istæ sententiæ, in definitionibus varijs propositionis per se notæ. Etenim Aureolus cit. dist. 2. q. 1. a. 5. cum ex Aristotele 1. post. c. 2. notasset, aliud esse propositionem immediatam, & propositionem per se notam, dicit; propositionem per se notam esse, quam habere necesse est quemlibet docendum, per seipsum; unde non indiget instructore; talis autem est, quæ venit immediate in mentem, vel ex terminis; ut de quolibet esse vel non esse, & de nullo simul: aut quæ venit per inductionem ex sensibus, ut quod nix est alba; aut quæ venit in mentem ex uno solius sensus iudicio; ut quod calum vel motus est; aut quæ venit in mentem per deductionem syllogisticam in tempore imperceptibili factam, & neminem latentem; ut quod omne totum maius est sua parte; vel quod natura sit: Probatur enim ex motu, quod natura, quæ est principium motus, sit &c. Probatur etiam (prius illud) ex hoc, quod totum continet partem, & addit super eam, quod sit maius ea: sed quia subiecto & imperceptibiliter, idcirco est propositio per se nota. Hactenus Aureolus. Cum igitur Deum esse, ab omnibus per quendam imperceptibilem discursum, (ex varijs rerum gradibus & differentijs secundum dignitatis ordinem deductum, iuxta discursum Anselmi in Monolog. c. 4. petitem) evidenter cognoscatur, sequitur, eam propositionem simpliciter & absolutè esse per se notam, tanquam communem animi conceptionem,

5 Scotus verò loc. cit. propositionem per se notam longè angustioribus terminis definit. Ait enim: Dicitur definitio per se nota, quæ ex terminis proprijs, qui sunt aliquid eius, ut sunt eius, habet veritatem evidentem; & non propter aliquid aliud, quod sit extra terminos proprios, habet evidentiam, sed ex se tantum; ut Omne totum est maius sua parte. (Et infra) Ex hoc patet, inquit, quod non est distinguere, inter, propositionem esse per se notam, & per se noscibilem, quia idem sunt. Nam propositio non dicitur per se nota, quia ab aliquo intellectu cognoscatur per se; tunc enim si nullus intellectus actu cognosceret, nulla propositio esset per se nota: sed dicitur per se nota; quia quantum est de natura terminorum, nata est habere evidentem veritatem, contentam in terminis, etiam in quocunque intellectu concipiente terminos. Si tamen aliquis intellectus non concipiat terminos, & ita non concipiat propositionem, non minus est per se nota, quantum est de se. Et sic loquimur de propositione per se nota. Ex his patet, quia nulla est distinctio de per se nota in se & in nobis: quia quæcumque est in se, & per se nota, cuiuscunque intellectus est per se nota, licet non actu cognita; tamen quantum est ex terminis, est evidenter nota, si termini concipiuntur, sicut patet de syllogismo perfecto, qui nullius indiget, ut appareat necessarius. Hactenus Scotus. Cum igitur ista propositio Deus est, non habeat evidentiam ex suis terminis; (prout à nobis imperfectè cognoscuntur) multi enim, etiam habita terminorum noticia, eandem negarunt, ut patebit dub. seq. inde colligit

Scotus, eam non esse per se notam; et si quidem interim ibidem fateatur, esse per se notam ex suis terminis, si termini perfecte & quidditative cognoscantur.

S. Thomas verò cit. q. 1. a. 1. propositionem per se notam ita definit & distinguit; Dicendum inquit; quod contingit aliquid esse per se notum dupliciter; uno modo secundum se, & quoad nos. Ex hoc enim aliqua propositio est per se nota, quod predicatum includitur in ratione subiecti, ut homo est animal; nam animal est de ratione hominis. Si igitur notum sit omnibus de predicato, & de subiecto, quid sit, propositio illa erit omnibus per se nota: sicut patet in primis demonstrationum principijs; quorum termini sunt quedam communia, quæ nullus ignorat: ut Ens, & non ens, totam & pars, & similia. Si autem apud aliquos notum non sit de predicato, & subiecto, quid sit, propositio quidem, quantum in se est, erit per se nota, non tamen apud illos, qui predicatum & subiectum propositionis ignorant. Et ideo contingit, ut dicit Boetius (lib. an omne quod est, sit bonum) quod quedam sunt communes animi conceptiones, & per se nota apud sapientes tantum: ut incorporalia in loco non esse &c. Ita S. Thomas qui ex hoc principio rectè infert, propositionem Deus est, esse per se notam quidem secundum se, sed non quoad nos, ut superius retulimus.

Sanè quidem licet tota hæc quæstio ferè sit de nomine tantum, (dum quaeritur, quænam sit dicenda propositio se nota) ut ex dictis colligitur, non abs re tamen est, quid in hoc ipso modo loquendi sequendū videatur breviter declarare.

7 Assertio I. Hæc propositio, Deus est, non est per se nota nobis. Est communis Doctorum sententia, quos pro secunda & tertia opinione citauimus, contra auctores pro prima sententia superius relatos, nisi forte quidam aliud dicere non voluerunt, quæ esse adeo omnium quasi hominum præiudicijs firmatam, ut probatione ex locis intrinsecis nulla egeat, & ex ipsa hominum consensione moraliter & practice quodammodo evidens sit ut inferius dicitur. Probatur; Quia illa propositio non est per se nota nobis, quæ quoad nos indiget probatione, & quam, etiam, supposita terminorum notionem, multi negant: sed talis est hæc propositio, Deus est: iuxta illud psal. 13. v. 1. & 52. Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus: ut magis patebit dub. sequent. Ergo non est per se nota nobis.

Deinde Aureolus fateatur, propositionem illam non cognosci, nisi mediante quodam discursu syllogistico, adeoque argumento siue medio; cum tamè ad propositionem per se notam requiratur, ut immediatè veniat in mentem: quomodo autem immediatè, si non nisi per mediū syllogisticū veniat in mentem? Apud Aristotelem quidem talis descriptio, aut definitio, propositionis per se notæ, nusquam reperitur, ut etiam illa, quæ per deductionem syllogisticam imperceptibilem, & neminem latentem in mentem venit, seu cognoscitur. Nec Aristoteles 1. poster. c. 2. propositionem immediatam distinguit à propositione per se nota. Nec etiā hanc definit esse illam, quam

necesse

neceſſe eſt habere quemlibet docendum per ſeipſum; ſed deſcribit his verbis ſolum quafdam propoſitiones per ſe notas, quæ dicuntur Maximæ, ſive dignitates, & Axiomata ſcientiarũ. Nec exempla Aureoli ad propoſitum faciunt. Nam principium illud, quod adducit, Totum eſt maius ſua parte, norunt omnes etiam ſine deductione illa ſyllogiſtica imperceptibili, ex ſolis terminis; in quo rectè conſentiunt S. Thomas, & Scotus loc. cit. Certè multi reperiuntur, qui etiam multo ſtudio in eam rem impenſo, nec poſſunt quidem eiufmodi deductionem ſyllogiſticam facere, aut inuenire, quibus tamen ea propoſitio eſt notiſſima.

Et quomodo deductio illa ſyllogiſtica eſt imperceptibilis, ſi eſt vera ſyllogizatio mentis & operatio intellectus? Certè operationes ſuas quoad ſubſtantiam facile quiſque nouit, ſi mentem velit aduertere.

Denique ſi vel maximè etiam id genus propoſitionis per ſe notæ admittendum eſſet, tamen ne tunc quidè rectè talis eſſe diceretur hæc propoſitio, *Deus eſt*: quia non eſt nota per deductionem ſyllogiſticam neminè latentem; cum per multi reipſa eiufmodi deductionem ſyllogiſticam, qua euidenter probetur, Deum eſſe, negent & ignorèt. Neq; Damascenus, Anſelmus, & alij, qui cum his citati ſunt, ſenſerunt, eam propoſitionem eſſe per ſe notã, vt pluribus Durandus cit. d. 3. q. 3. ſed quædam principia eius cognitionis nobis naturaliter inſita; atque etiam accurata cogitatione rei, quæ per vocem Deus ſignificatur, veniri neceſſario in cognitionem Dei, ſed mediante tamen diſcurſu, vt dicemus dub. ſeq.

Aſſertio II. Propoſitio illa, Deum eſſe, eſt & rectè dicitur nota per ſe, ſecundum ſe. Ita comũnis Doctõrũ ſententia; cum Schola S. Thomæ locis cit. Eamq; ex mente S. Thomæ optimè declaraffe mihi videtur Suarez in Metaph. cit. diſ. 29. ſect. 3. à num. 23. Vbi rectè notat, fruſtra, in controuerſia de nomine, Scotũ, & reliquos contra eam S. Thomæ ſententiam depugnaffe; cum Ariſtoteles, alijq; veteres Philoſophi nuſquã explicatè comũnem & adæquatã notionem propoſitionis per ſe notæ tradiderint: ex mente vero S. Thomæ, propoſitionem imediatam, & per ſe notam, idem eſſe. Cum igitur prædicatum in ipſa re non habet mediũ, ſeu cauſam, per quam conueniat ſubiecto, erit propoſitio per ſe nota ſecundum ſe; cum verò ſimul etiam non indiget medio ex parte noſtra, vt à nobis ſubiecto ineſſe cognoſcatur, quia videlicet quidditas, ſeu ratio & conceptus obiectiui extremorum eſt per ſe omnibus notus, vt ſit in principijs comuniſſimis, tum erit propoſitio per ſe nota etiam nobis, ſeu ſecundum nos. Quo fit, vt diuiſum in hac propoſitione propriè non ſint ipſi conceptus noſtri formales, quod videntur ſuppoſuiſſe Scotus, & alij, ſed obiectiui; adeoq; res ipſæ ſignificatæ, non ſigna; vt rectè poſt Capreolũ, Molina, & Suarez loc. cit. Quia ergo in hac propoſitione, *Deus eſt*, ipſum quidem Eſſe, ſive exiſtentia eſt de intrinſeca ratione ſubiekti, nimirum ipſius Dei, ac proinde ſecundum ſe caret medio, ſive cauſa, per quam conueniat ſubiecto, eſt quidem illa propoſitio per ſe nota ſecundum ſe,

ſive ex ſe cognoſcibilis ſine alio medio; attamen quia ex parte noſtra indiget medio, quo ſubiecto ineſſe cognoſcatur; eò ſcilicet, quia hæc propoſitio ex ſolis terminis non innoteſcit; proprium verò & quidditatum conceptum Dei non habemus; non eſt ea propoſitio per ſe nota nobis.

Et confirmatur. Quia quodlibet in tantum eſt cognoſcibile, in quantum eſt; ſi quod ergo prædicatum à parte rei non requirit, nec habet mediũ, per quod conueniat ſubiecto, rectè illud dici poterit ſecundũ ſe cognoſcibile, ſine medio: quandoquidè eo ipſo, omnes qui habent quidditatum & adæquatũ conceptum vtriuſq; extremi, aſſentiuntur ei propoſitioni ex ſola notitia terminorũ, ſine vilo alio extrinſeco medio: Ergo talis propoſitio rectè dici poterit per ſe nota ſecundum ſe; hoc eſt, cognoſcibilis ſecundum ſe, ſine medio. Non enim ſermo eſt de notitia actuali, ſed aptitudinali, vt quoad hoc rectè dixit Scotus; eſt in aliũ ſenſum intellexiſſe videatur S. Thomam.

Atque eandem doctrinam ita explicatam intendit etiam Heruæus cit. d. 3. q. 2. vbi ait: *Per ſe notum dicitur, illud, cuius cognitio non acquiritur ex aliquo præcognito ſui generis; ſicut propoſitio per ſe nota dicitur, qua abſque hoc, quod per aliam prius notam probetur, eſt nota intellectui.* Et Durandus cit. q. 3. n. 4. *Non excluditur, inquit, à propoſitione per ſe notã, neceſſaria præcognitio incomplexi (ſive terminorum); ſed complexi; quia illa eſt per ſe nota, cui aſſentitur abſque hoc, quod probetur per aliam propoſitionem prius & magis notam.*

Deniq; Scotus ipſe loco cit. fatetur, eam propoſitionem, *Deus eſt*, eſſe per ſe notam, quia iſta extrema, inquit, nata ſunt facere euidentiam de iſta complexione cuiuslibet apprehendenti perfectè extrema iſtius complexioni; quia Eſſe nulli perfectè conuenit, quam huic eſſentia. ſic ergo intelligendo per nomen *Dei* aliquid, quod nos non perfectè cognoſcimus, nec concipimus, vt hanc eſſentiam diuinam, ſic hæc eſt per ſe nota, *Deus eſt*. Ita Scotus, qui mox ſubiicit, non eſſe tamen eam per ſe notam, prout Deus à nobis imperfectè concipitur. Plane igitur fatetur Scotus, eam propoſitionem eſſe per ſe notam obiectiue; cum tamen à nobis imperfectè Deum apprehendentibus non ſtatim ex ſe, & ſuis terminis cognoſcatur: quod eſt dicere, eſſe notã per ſe ſecundũ ſe; ſed nõ nobis: vt piunde Scotus reipſa à S. Thomam nihil, aut parũ videatur diſſentire.

Sed contra eam S. Thomæ doctrinam, ac declarationem propoſitionis per ſe notæ, obijciunt: Si illa ſolum eſt propoſitio per ſe nota, cuius prædicatum includitur in ratione ſubiekti, tunc ſequitur, propoſitiones ſequentes ordine referendas nõ eſſe per ſe notas: quod tamen eſt abſurdum. I. Omne totũ eſt maius ſua parte. II. Quodlibet eſt, vel non eſt. Homo eſt equus, vel non equus; eſt albus, vel non albus. III. Homo non eſt lapis, non eſt equus; ſeu eſt non lapis, non equus. IV. Eſt motus; eſt natura; quorũ vtrũq; tamè eſſe per ſe notã, docet Ariſtot. 2. Phyſ. tex. 6. V. Nix eſt alba; Ignis eſt calidus; & cætera eiufmodi quæ inductione nituntur: cum Ariſtot. 2. Top. dicat, eum, quod dubitat, vtrũ nix ſit alba, ſenſu indigere. VI. Terra eſt, coelũ eſt; aliaſq; ſimiles propoſitiões, quæ ipſo ſenſu inoteſ-

ſcunt

scunt. VII. Deniq; sequitur, nullā propositionem esse p se notam, in qua propria passio, etiam imediata, p̄dicatur de subiecto: eo ipso quod tales p̄positiones habent mediū per quod à priori demonstrantur; nempe definitionē subiecti; adeoq; non sunt propositiones immediatæ; quarum p̄dicatum includatur in ratione subiecti.

Respondetur primò generatim, plarosq; Interpretes S. Thomæ in hoc conuenire, S. Thomæ cit. q. 2. a. 1. docuisse quidē, propositionem per se notam esse illam, cuius p̄dicatum includitur in ratione subiecti; id quod ad propositum etiam ipsius sufficiebat; non tamen dixisse, nec sensisse, solam talem esse per se notam. Ita Capreolus in r. d. 2. q. 2. art. 2. Ferrarientis lib. 1. cont. gent. c. 10. & 11. Caietanushic. q. 2. a. 1. Vasquez cit. d. 19. num. 6. alijque recentiores: etsi contrarium doceant Egidius i. d. 3. part. 1. q. 2. & nōnulli alij, Quomodo autem ea doctrina sit amplianda, & quanam sit adæquata ratio propositionis per se notæ, non eodē modo explicant.

Quidam vniuersim sentiunt, esse illas omnes, quæ sunt ita immediatæ, vt inter subiectum & p̄dicatum earum nihil reipsa medium intercedat, per quod p̄dicatum conueniat subiecto: qua de causa etiam docent, propositiones quoq; illas, in quibus passio immediatē p̄dicatur de subiecto, esse propositiones per se notas. Ita Ferrarientis, Caietanus, Vasquez locis cit.

Sed rectius docuisse videntur Heruæ⁹ cit. dist. 3. quast. 2. & Durandus q. 3. num. 4. Capreolus cit. art. 2. & Suarez loc. cit. ex mente S. Thomæ, & secundum rei veritatem, id non sufficere ad propositionem per se notam; sed requiri, vt ita sit imediata, vt à priori nullo modo sit demonstrabilis: siue vt nullum medium habeat à priori, quo demonstretur. Quo modo vniuersim dixerunt Heruæus & Durandus loc. cit. propositionem per se notam esse illam, quæ non probatur per aliam propositionem prius & magis notam, siue interim ex solis terminis innotescat; siue non. Nam si quæ propositio à priori demonstrabilis est, iam eo ipso non est per se nota; sed per medium demonstrationis: esto aliquando possit etiam experimento sensuum, sine demonstratione euidenter cognosci: quia hoc ipsum experimentum sensuum non est illi per se, & intrinsecum; sed extrinsecum, & per accidens; ac proinde denominatio cogniti ab eodem experimento sumpta, non est illi per se, sed per accidens: præsertim cum nulli rei creatæ necessario conueniat existentia; quam tamen experientia sensuum supponit.

Hoc posito, iam secundò in specie ad singulas propositiones siue exempla obiecta Respondetur. Ad primum Respondeo, eam p̄positionem, Omne totum est maius sua parte, in omni sententia, ac sine vlla controuersia esse p̄positionem per se notam; quam etiam S. Thomas hic cit. q. 2. a. 1. satis perspicuè propositionibus per se notis, etiam nobis, accenset his verbis: *sicut, inquit, patet in primis demonstrationum principijs, quorum termini sunt quadam communia, quæ nullus ignorat; vt Ens, & non ens; Totum & pars, & similia.*

Quocirca etiam iuxta notionem siue descriptionem propositionis per se notæ, à S. Thomæ allatæ, dicenda est propositio per se nota, vt rectè etiam Capreol⁹ loc. cit. Quia vt magnitudo includitur, & est de ratione cuiuslibet subiecti quanti, qua tale est; ita etiam maior magnitudo, quam sit partis, est de ratione Totius quanti; vt pote, ex sua intrinseca ratione includentis magnitudinem partis, ac insuper alia, qua veluti Totū excedit partem. Atq; de hoc solo toto quanto p̄prie procedit ea p̄positio; non autem de toto Metaphysico; seu alio quolibet toto integro, vel composito, nisi improprie, & secundum aliquam proportionem.

Ad secundum Respondeo. Quodlibet est, vel non est, cum sit primum principium in demōstrabile, & ex suis terminis notū, ex omni itidem sententia esse p̄positionem per se notā: siue quis dicat, p̄dicatum esse de ratione subiecti; siue nō. Idē dico de p̄positionibus illis particularib⁹ in eo principio vniuersali contentis; quæ ex vniuersali illo principio, solū per modū consequentiæ, non autem per verā argumentationem à priori deducuntur, vt mox iterum dicitur.

Ad tertium Respondetur, propositiones illas esse imediatas, modo explicato; ac proinde per se notas: non enim habent mediū p quod à priori probentur; sed innotescunt ex suis terminis.

Ad quartum, Capreolus loc. cit. negat, eas p̄positiones, *Natura est, Motus est*, esse per se notas. *De nulla enim creatura, inquit, potest dici, quod eam esse sit per se notum. Commentator autem Aristoteles dicunt; eas esse per se notas, quia non indigent demonstratione, sed cognoscuntur sensu aut experientia.* Sed Capreolus accipit eo loco propositionem per se notam pro ea, cuius p̄dicatum includitur in ratione subiecti. Iuxta eam verò rationem, quam nos antea assignauimus, Respondeo, *Naturam esse*, esse propositionem per se notā, absolute quidem, si esse accipiatur pro aptitudine ad existendum; ex hypothesi verò, & supposita ipsius naturæ existentia; si accipiatur pro actuali existentia: quandoquidem propositio vtroque sensu explicata caret medio à priori, quo demonstretur; & si subiectum adæquato conceptu (in priori sensu quidditatiuò, in posteriori etiam intuitiuò, iuxta superius dicta) concipiatur, impossibile est, eam non esse perspectam.

Aliter sentio de illa propositione, *Motus est*: hæc enim licet nobis sit notior, quam prior; est tamen à priori demonstrabilis per illam, *Natura est*; cum motus sit passio naturæ. Neq; Aristoteles dixit, p se notum esse, quod motus sit: sed quod natura sit. Verba eius sunt cit. lib. 2. Physic. textu. 6. *Quod autem sit natura, tentare demonstrare ridiculum est, manifestum enim est, quod huiusmodi entia sunt multa; demonstrare autem manifesta per immanifesta, non potens iudicare est, quod per seipsum, & non per seipsum notum est.* Dices. In ipsa definitione naturæ includitur motus. Respondeo, includi oblique, sed non in recto; ac proinde dum cognoscitur naturā esse, non cognoscitur simul directè motum esse; sed hoc ex illo pote sit demonstrari: perinde vt ex rationabili risibile:

Ad

14

Ad quintū Respondeo cum Capreolo, loc. cit. *ignem esse calidum, niuem albam*: & similes propositiones, quæ inductione per sensus cognoscuntur, non esse propositiones per se notas; cum prædicata non nisi per medium aliquod prius & natura notius conueniant subiectis: neque oppositum dixit Aristoteles loc. cit. sed sensu indigere, qui de ijs dubitet: quod verum est; quia ipso sensu sunt manifestæ: sed hoc ad propositionem per se notam non sufficit, vt superius dictum.

Ad sextum, Cælum esse, Terram esse; Respondeo eas propositiones esse per se notas (supposita subiectorum existentia) quia prædicatum Existentiæ non habet medium, per quod à priori demonstraretur de huiusmodi subiectis, sed supposita intuitiua cognitione subiecti, eo ipso statim innotescunt. Capreolus tamen loc. cit. negat, esse propositiones per se notas; quia alio sensu ibidem accipit propositionem per se notam, vt superius in simili dictum ad 4.

Ad Septimum iam superius responsione generali dictum est, eas propositiones non esse per se notas: quia habent medium quo à priori demonstrantur; etsi alio sensu dici possint immediatæ, quia non habent medium re ipsa diuersum à subiecto & prædicato, vt ibidem dictum.

D V B I V M III.

An, & qua ratione demonstrari possit, Deum esse.

S. Thom. 1. p. q. 2. a. 2.

Supponunt quidem alioqui scientiæ existentiam sui subiecti; iuxta Aristotelem lib. 1. poster. ca. 1. sed quando ea per se satis nota non est, vt in proposito contingit, ex dictis dub. præced. necesse est, vt ipsum, *An est subiecti*, ante omnia inquiratur, & quidem ab illa ipsa scientia, si superiorem non habeat.

Sunt autem hæc de re tres Doctorum sententiæ Prima simpliciter & absolute negat, demonstrari posse Deum esse. Ita Petrus de Aliaco in. 1. q. 3. a. 2. Ioannes de Bassolis in 1. dist. 2. q. 1. art. 3. & dist. 3. q. 1. art. 3. Maior. dist. 2. q. 1. Caspar Casfallus lib. 1. de quadripartita Iustitia, & Rabbi Moyses apud S. Thomam q. 10. de verit. art. 12. Omitto hoc loco atheos, qui prorsus negant, Deum esse, de quibus infra. Fundamentum præcipuum est; quia putant, solui posse omnes rationes, quibus probatur, Deum esse: præsertim cum omnes niti videantur impossibilitate infiniti, vt existimauit Bassolis; quam putant euidenter non posse probari.

Secunda sententia in altero extremo versatur, quæ docet, etiam à priori demonstrari posse, Deum esse. Indicant quidam recentiores; & fauent ex parte Scotus in 1. dist. 2. quæst. 2. Ockam in 1. dist. 3. q. 44 Gabriel ibid. q. 4. Rubion. d. 2. q. 1. art. 2. qui etsi fateantur, secundum legem Dei ordinariam, ac iuxta modum cognitionis, quem nunc habemus de Deo, non posse eam positionem demonstrari à priori, & per demonstrationem propter quid, dicunt tamen, posse ita demonstrari, si

Deus alicui infunderet notitiam euidentem eorandem terminorum, vel saltem ipsius termini Deus, quæ posset inferuire loco definitionis. Fundamentum est; quia demonstratio passionis per definitionem subiecti, est à priori; tamen à parte rei & obiectiue definitio à definito non differat.

Tertia sententia est media inter priores duas extremas, quæ docet, eam propositionem, Deum esse, demonstrari quidem posse à posteriori, & per demonstrationem Quia; non autem à priori, & per demonstrationem propter quid. Ita S. Thomas hic quæst. 2. art. 3. & quæst. 3. art. 5. & lib. 1. cont. Gent. cap. 12. Albertus in sum. tract. 3. quæst. 17. Henricus in sum. a. 22. q. 1. & 4. Bonauentura in 1. d. 2. part. 1. a. 1. q. 2. Richardus dist. 3. a. 1. quæst. 3. Heruæus quodlib. 6. q. 3. & in 1. dist. 3. q. 2. Marsilius in 1. q. 5. art. 1. Durandus in 1. d. 3. q. 3. & 4. Aureolus in 1. dist. 2. q. 2. art. 6. Ferrariensis lib. 1. cont. gent. cap. 12. Caietanus & Thomista hic q. 2. a. 2. Molina ibidem, Gregorius de Valentia hic q. 2. p. 1. Suarez Metaph. tom. 2. disp. 29. sect. 3. & hic lib. 1. de Deo, cap. 1. Gabriel Valquez disp. 20. cap. 1. Fundamenta inferius exponuntur.

Assertio I. Deum esse, non potest demonstrari à priori. Est communis sententia Doctorum, vt vidimus. Probat Quia nullum prædicatum essentialiale potest de subiecto demonstrari à priori, & demonstratione propter quid: at verò esse, siue existentia, respectu Dei, est prædicatum essentialiale; vt patebit dub. 5. Ergo &c. Secundo si posset demonstrari à priori Deum esse, id maxime fieret per definitionem, seu quidditatiuum conceptum ipsius Dei, vt dixit opposita sententia: at hoc est impossibile: Quia per definitionem subiecti non potest à priori demonstrari ipsa ratio essentialis in definitione inclusa: nihil enim per se ipsum demonstratur: at verò Esse, siue existentia Dei, est ratio quadam essentialis ipsius Dei; quæ proinde intrinsecè includitur in definitione seu quidditatiuo conceptu Dei.

Quæ ratio probat, non solum non posse à priori demonstrari Deum esse, si vocula, Deus, in conclusione sumatur ex ipsa, seu pro ipsa natura & essentia diuina; sed etiam si desumatur ab aliquo attributo; licet nonnulli recentiores aliter sentiant. Nam in propositionibus de secundo adiacente, subiecta concreta conclusionum accipiuntur materialiter, non formaliter: aut si formaliter accipiuntur, includunt tamen etiam significatum materiale, vt sensus sit, id quod est tale, & vt est tale, est, &c. Itaque etiam si dicas, Causa & primum principium rerum omnium est; aut Ens necessarium & immutabile est; aut substantia Omnipotens est; &c. nec sic quidem fieri potest, vt eiusmodi conclusiones demonstrantur à priori: esto ex conceptu quidditatiuo Dei, demonstrari fortasse posset, Deum esse Omnipotentem, esse ens necessarium, & immutabile; esse causam & primum principium rerum omnium.

Atque ex his etiam solutum est fundamentum contrariæ sententiæ, quam secundo loco retulimus. Aliter enim se res habet eū passionem,

qua